

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK TEMELİNDE KIRSAL TURİZM POTANSİYELİNİN SWOT ANALİZİYLE SAPTANMASI; AYVACIK İLÇESİ ÖRNEĞİ

DETERMINATION WITH SWOT ANALYSIS OF RURAL TOURISM POTENTIAL OF AYVACIK DISTRICT IN SUSTAINABILITY FRAMEWORK

İlkcan KARATEPE ÇETİNKAYA

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü
ilcankrtp@gmail.com Çanakkale/Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem KAPTAN AYHAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü,
cigdemayhan@yahoo.com Çanakkale/Türkiye

ÖZ

Kırsal turizm, giderek daha fazla tercih edilen bir turizm çeşididir. Yörelere doğal ve kültürel peyzaj özelliklerini keşfetmeyi, yerel yaşam koşullarını ve yerel tatları deneyimlemeyi ve kırsal alanda çeşitli etkinlikler yapmayı içermektedir. Ayrıca bu turizm türü aynı zamanda önemli bir kırsal kalkınma aracı haline gelmiştir. Kırsal turizmde yönelik potansiyel belirleme çalışmaları ise, sürdürülebilir alan kullanım planlamalarının başarısı açısından önemlidir. Son yıllarda farklı birçok disiplinin kullandığı bir yöntem olan SWOT analizi bir faaliyet ya da bir sektörün güçlü-zayıf yönlerini saptarken aynı zamanda faaliyet ya da sektöre yönelik fırsat ve tehditleri ortaya koymaktadır. Bu çalışmada da kırsal turizm açısından önemli bir potansiyel barındıran ve son yıllarda turizm faaliyetlerinin arttığı Ayvacık ilçesi incelenmiştir. Öncelikle alanın sahip olduğu peyzaj değerleri irdelenmiştir. Devamında, ilçedeki kırsal turizm potansiyeli SWOT analiziyle saptanmaya çalışılmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda kırsal turizm açısından Ayvacık'ın; geleneksel tarımsal faaliyetleri, önemli kültürel zenginlikleri, uzun ve temiz kıyı şeridi ve yerel halkın konuya olumlu bakış açısı gibi birçok güçlü yönü olduğu görülmüştür. Bununla beraber; kalifiye eleman yetersizliği, yerel halkın konuya ilişkin bilgi ve bilinç düzeyindeki düşüklük ve envanter eksikliği gibi zayıf yönleri de belirlenmiştir. Ayrıca alanda sürdürülebilir kırsal turizm potansiyeli açısından; Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) ve Güney Marmara Kalkınma Ajansı (GMKA) gibi kuruluşların varlığı, topografik çeşitlilik nedeniyle çeşitli doğa sporlarının yapılabilirliği, termal su kaynaklarının işletilmesi gibi fırsatlar mevcuttur. Ancak bu fırsatların yanısıra; turizm faaliyetlerinin artması durumunda altyapı eksiklikleri, çevre kirliliği, doğal ve kültürel peyzajın tahribatı gibi tehditler de belirlenmiştir. Çalışmanın sonunda ise özellikle bu zayıf yönlere ve tehditlere karşı alınabilecek bazı önlemler ve çözüm önerileri getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Doğal peyzaj, kültürel peyzaj, sürdürülebilirlik, kırsal turizm, SWOT analizi, Ayvacık

ABSTRACT

Rural tourism is an increasingly preferred type of tourism and involves exploring the natural and cultural landscape features of the regions, experiencing local living conditions and local tastes, and performing various activities in the countryside. In addition, this type of tourism has become an important means of rural development. The studies of determining potential of rural tourism are important for the success of sustainable land use planning. SWOT analysis, a method used by many different disciplines in recent years, has identified the strengths and weaknesses of an activity or a sector, while at the same time revealing opportunities and threats to the activity or sector. In this study, Ayvacık district which has important potential for rural tourism is examined. First of all, the landscape values of the area are examined. Next, the rural tourism potential in the district was determined by SWOT analysis. As a result of the evaluations made, traditional agricultural activities, significant cultural values, long and clean shoreline, and positive

views of local people about rural tourism are determined as the some strong aspects of Ayvacık district with regard to rural tourism. Along with that; weaknesses such as shortage of qualified staff, lack of knowledge and awareness about the subject of local people, and lack of inventory are determined. Also in terms of sustainable rural tourism potential; the existence of organizations such as Agriculture and Rural Development Support Institution and South Marmara Development Agency, the possibilities of various nature sports due to topographical diversity, the possibilities of operating thermal water resources can be thought opportunities for rural tourism. But besides these opportunities; threats such as infrastructure deficiencies, environmental pollution and destruction of natural and cultural landscapes have also been identified in the case of an increase in tourism activities. At the end of the study, some measures and solutions are proposed, which can be taken against these weaknesses and threats.

KeyWords: Natural landscape, cultural landscape, sustainability, rural tourism, SWOT analysis, Ayvacık

1. GİRİŞ

Dünyada son 15-20 yılda hızla değişen birçok kavram gibi, bireylerin tatil anlayışı da farklılaşmıştır. Önceleri sadece deniz-kum-güneş anlamı taşıyan tatil, artık doğal ve kültürel peyzajları keşfetme, yerel tatları ve yerel yaşam alışkanlıklarını deneyimleme gibi farklı aktivitelere yönlennmiştir. Bu noktada kırsal turizm kavramı öne çıkmıştır.

Kırsal turizm; Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organisation for Economic Co-Operation and Development) OECD tarafından hazırlanan “Turizm Stratejileri ve Kırsal Kalkınma” raporunda en temel haliyle kırsal alanda gerçekleşen turizm olarak tanımlanmakta ve bu turizm tipinin 19.yy’da endüstrileşen kentlere ve bu gelişmelerin yarattığı strese bir tepki olarak ortaya çıktığı belirtilmektedir (OECD, 1994). İlk başlarda sadece çiftlik hayatı ve tarımsal faaliyetlerle sınırlı olsa da bugün kırsal turizm, Lane and Kostenholz (2015)’un da belirttiği gibi geçmişteki dar tanımına karşılık farklı turizm tiplerini kapsayan bir semsiye konsept haline almıştır. Dávid, (2011)’e göre kırsal turizm, çiftlik turizmi, şarap turizmi, ekoturizm, trekking, biyoturizm, bisiklet turizmi gibi çeşitli aktiviteleri de kapsar. Kırsal turizme ilişkin tanımlar bazı açılardan farklılık gösterse de kırsal turizmin OECD, (1994) ve Lane and Kastenholz, (2015)’un da belirttiği tipik karakteristik özellikleri üzerinde hemfikir olunmaktadır.

1. Kırsal alanda yer alırlar.
2. Küçük ölçekli işletmeler ya da aile işletmeleridir.
3. Yerel halkın kendisinin de yaşam sürdürdüğü çiftlik evlerinde ya da benzer dokuda yapılmış yöresel evlerde konaklama mevcuttur.
4. Yerel halkın onayıyla kırsal faaliyetlere ve geleneksel yaşam şekline katılım vardır.
5. Daha yakın kişisel ilişkiler kurulur.
6. Doğayla iç içe bir yaşam söz konusudur.
7. Kırsal çevre, kırsal ekonomi, kırsal tarih ve yerleşim özellikleri bir bütünlük içinde sunulur.
8. Binalar ve yerleşimler küçük ölçeklidir.
9. Bazı altyapı gelişimlerine gereklilik duyulsa bile genelde büyük miktarda yatırıma ihtiyaç yoktur.
10. Genelde turizm işletmeciliğinde yeni olan yerel halk tarafından geliştirilmeye çalışılır.

Tüm bu özellikleriyle beraber kırsal turizm gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkede, kırsal alanlara yönelik bir gelişim stratejisi olarak görülmektedir. Tarımsal ekonomiler, yüksek üretim maliyetleri, düşük ürün fiyatları, işsizlik ve sonucunda özellikle genç nüfusun kırsaldan kente göçü gibi nedenlerle sıkıntı içindedir. McGehee’ye (2007) göre tarımın karşı karşıya olduğu mücadele, ABD, Avrupa ve tüm dünyada küçük ölçekli işletmelerin gelirlerini önemli miktarda azaltmaktadır (Su, 2011). Kırsal turizmi temel alan bu gelişim stratejisiyle tarımsal ekonomilerin, mevcut geleneksel yapıyı koruyarak kalkınması amaçlanmıştır. Örneğin Wang’in (2006) bildirdiğine göre Avrupa’da, kırsal turizm, geleneksel tarım endüstrisinin sosyal ve ekonomik sıkıntılarına bir çözüm olarak geniş ölçüde desteklenmekte ve teşvik edilmektedir (Su, 2011).

Kırsal ekonomiyi turizm sektörüyle canlandırma ya da çeşitlendirme yaklaşımının başka alanlarda da yararları mevcuttur. Ulaşım, sağlık ve eğitim gibi konularda devlet desteğinin artmasının yansısı, izole kırsal toplulukların sosyal iletişim kurmasını da sağlar. Ayrıca kırsal alandaki kadının rolü, konumu turizm sektörüyle beraber yönetici, idareci seviyesine gelebilmektedir. Çevresel yararları ise; peyzajların ve doğal çevrenin korunması ve ıslah edilmesini kapsamaktadır (Cánoves ve diğ., 2004).

Ancak, turizm hareketlerinin hiç görülmediği ya da çok sınırlı olduğu, henüz özgün peyzaj özelliklerini koruyan yöreler, iletişim teknolojileri ve sosyal medyanın da katkısıyla daha fazla kişi tarafından bilinir hale gelmektedir. Bu sayede beklenmedik hızla artan turizm faaliyetlerinin oluşturduğu girdiyle, bozulan zirai ekonomiyi geliştirmeye yönelmek göreceli olarak doğru bir strateji olsa da; Lun ve diğ. (2016) 'nin de belirttiği gibi kırsal destinasyonlar ekonomilerini turizme dayalı bir çeşitliliğe bağlarken ekonomik ve sosyal sorunların yanı sıra muhtemel çevresel sorunlara karşı da dikkatli olmalıdır.

Bu çevre sorunlarının engellenmesi; koruma kullanma dengesinin gözetilmesiyle mümkün olmaktadır. Çeşitli disiplinlerin bir arada çalışmasıyla, alanın dününü ve bugününü iyi değerlendirebilen böylece geleceğe yönelik daha doğru öngörüler sunabilen planlar bu tür yöreler için son derece önemlidir.

SWOT analizi olarak literatürde yerini alan yöntem, bu planlara altlık oluşturacak analizler içermektedir. SWOT analizi; Gürlek (2002)'in de belirttiği gibi incelenen kuruluşun, tekniğin, sürecin veya durumun güçlü ve zayıf yönlerini belirlemekte ve dış çevreden kaynaklanan fırsat ve tehditleri saptamakta kullanılan bir tekniktir. Stratejik bir plan geliştirilmesi aşamasında, sorun tanımlama ve çözüm oluşturulması aşamalarında, nicel verilerin yetersiz, bilgilerin kişilerin belleklerinde olduğu durumların analizinde kullanılması öngörülmektedir.

Bu çalışmada, Ayvacık (Çanakkale) ilçesi kırsal turizm potansiyelinin sürdürülebilirliğinin SWOT analiziyle değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda öncelikle; Ayvacık'ın doğal ve kültürel özellikleri irdelenmiştir. İncelenen literatürden elde edilen bilgiler, alanda yapılan gözlem ve değerlendirmelerle sentezlenmiştir. Böylece alanın kırsal turizm potansiyelinin sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından mevcut durum ve geleceğe yönelik fırsat ve tehditler ortaya konmuştur. Bu çalışmanın, kırsal turizmin geliştirilmesine yönelik ileride yapılması muhtemel detaylı mekânsal analizler açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmanın ana materyali; araştırma alanı olarak seçilen Çanakkale ili Ayvacık ilçesidir. Doğuda Edremit ilçesi, batıda Ege Denizi, kuzeyde Ezine ve Bayramiç, güneyde Edremit Körfezi ile çevrili olan ilçenin sınırları içerisinde Anadolu'nun en uç noktası olan Bababurnu da yer almaktadır (Şekil 1). İlçeye bağlı 64 köy ve 2 belde bulunmaktadır. Toplam nüfus 2017 TÜİK verilerine göre 32136'dır. Ayvacık'ın yüzölçümü 874 km² olup, 78 km'lik bir sahil şeridinde sahiptir. Arazi yapısı dağlık ve tepelik olan Ayvacık ilçesi yüksekliği 270 m. olan volkanik bir plato üzerindedir (<http://www.canakkaleayvacik.bel.tr//Syf/Cografi-Konumu.html>,2018).

Şekil 1. Araştırma alanı coğrafi konumu.

Araştırma alanı, iklim özellikleri açısından kıyılarda Akdeniz ikliminin iç kesimlerde ise Marmara ikliminin özelliklerini taşımaktadır (Yallagöz, 2010). Alanın sahip olduğu orman varlığı büyük ölçüde karaçam-kızılçam karışık ormanı olarak kendini göstermektedir. Buna ek olarak kızılçam ormanlarının tahribi sonucu oluşan çalı vejetasyonu da önemli yer kaplamaktadır. Yaygın olan *Phillyrea latifolia* topluluklarıyla beraber, *Quercus infectoria* ssp. *boissieri*, *Prunus divaricata*, *Jasminum fruticans*, *Cistus creticus*, *Juniperus oxycedrus* ssp. *oxycedrus*, *Ruscus aculeatus*, *Asparagus acutifolius*, *Olea europaea* gibi türler görülmektedir (Özel, 1999).

Ayvacak, kültürel kaynak değerleri açısından da (özellikle arkeolojik) büyük bir potansiyele sahiptir. Özellikle Assos antik kenti ayrıca önemli olup, önemli sayıda turisti kendine çekmektedir. Tombul (2015)'e göre; kent, Behramkale köyü ve iskele ile iç içedir ve teraslar üzerine planlanmıştır. Athena tapınağı, sağlam kalmış sur duvarları, anıtsal özellik gösteren giriş kapıları, nekropolü ve tiyatrosu ile görkemli bir antik kenttir.

Adatepe köyünün batısındaki Dedetepe üzerinde bulunan Adatepe Açık Hava Sunağı (Zeus)'da önemli turizm noktalarından birisidir. Arkeolojik öneminin yanı sıra manzara değeriyle de dikkat çekmektedir. Ayvacık'ta bu iki önemli alanın haricinde birçok önemli kültür varlığı bulunmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Ayvacık Kültür Envanteri (Tombul, 2015)

YERLEŞİMİN ADI	KÜLTÜREL VARLIK	KORUMA STATÜSÜ
Adatepe	Açık Hava Sunağı (Zeus)	Arkeolojik
	Köyü Kentsel Sit	Kentsel Sit Alanı
	Adatepe Köyü Camisi	Anıtsal Dini Yapı
	Mehmet Efendi Konağı	Anıtsal Yapı
Akçin	Kocakaya Nekropol Alanı	Arkeolojik
	Arıklı Köyü	Arkeolojik
Babadere	Asarlık - Sarı Kaya Tepe Yerleşmesi	Arkeolojik
	Elliktepe Yerleşmesi	Arkeolojik
	Babakale Kalesi ve Köyü	Anıtsal Yapı
	Ahmetağa Çeşmesi	Anıtsal Yapı
Babakale	Köy Camisi	Anıtsal Dini Yapı
	Köy Hamamı	Sosyal Yapı
	Köy Meydan Çeşmesi	Sosyal Yapı
	Yalı Çeşmesi	Anıtsal Sosyal Yapı
Bademli	Coşkuntepe Höyüğü	Arkeolojik
	Yel Değirmenleri	Sanayi Kültür Varlığı
	Polimedion Yerleşmesi	Arkeolojik
Bahçeli	Dedetepe Tümülüsü	Arkeolojik
	Balabanlı	Yel Değirmenleri
Behramkale	Assos Antik Kenti	Arkeolojik - Kentsel
	Murat Hüdavendigar Köprüsü	Anıtsal Sosyal Yapı
	Eski Köy Yeri	Arkeolojik - Kentsel
Büyükhüsün	Murat Hüdavendigar Camii	Anıtsal Dini Yapı
	Nekropol Alanı	Arkeolojik
Çaltı	Alikayası Tepesi Yerleşmesi	Arkeolojik
	Çamköy	Arkeolojik
Çınarınar	Maltepe Yerleşmesi	Arkeolojik
	Kepez Deresi Su Kemeri	Arkeolojik
	Kaya Mezarları	Arkeolojik
Demirci Köyü	Kuruk Kaya Mağara Kilise	Arkeolojik
	Gülpınar	Apollon Smintheus Kutsal Alanı
Gülpınar Kasabası	Kuzgun Kaya Taş Ocağı Alanı	Arkeolojik
	Göztepe - Khyrisa Antik Kenti	Arkeolojik
	Beşiktepe - Hamaksitos Antik Kenti	Arkeolojik
	Yel Değirmeni	Sanayi Kültür Yapısı
İlyasfakı	Karataş Kale Yerleşmesi	Arkeolojik
	Kayalar	Düz Yarılar Kutsal Alanı
Keçikayası	Ovacık Yerleşmesi	Arkeolojik
	Çiftlik Yerleşmesi	Arkeolojik
Kızılkeçili	Kepeztepe Kalesi ve Tuzla Vadisi	Arkeolojik
	Kalıntıları	
Kuruoba	Yumurcaktepe - Harmatos Yerleşmesi	Arkeolojik
	Kozlu	Asartepe - Lamponia Antik Kenti

Kösedere	Limantepe - Larisa Antik Kenti	Arkeolojik
Sapanca	Karayiv Tepesi Yerleşmesi	Arkeolojik Sit
	Kaya Kilisesi	Arkeolojik
Tabaklar	Asartepe Yerleşmesi	Arkeolojik Sit
Tamış	Yel Değirmenleri	Sanayi Kültürel Yapı
Hasanoba	Paleo Gargara Antik Kenti	Arkeolojik
Tuzla	Murat Hüdavendigar Camii ve Külliyesi	Arkeolojik
	Roma Köprüsü	Arkeolojik
	Tuzla Tepesi Kalıntıları	Arkeolojik

Araştırma alanının ekonomisi öncelikle zeytincilik, orman ürünleri, hayvancılık ve tarıma dayanmaktadır. Son yıllarda uzun sahil şeridinin ve arkeolojik zenginliklerin de etkisiyle turizm de önemli bir sektör haline almıştır. Otantik yerleşim dokusunu muhafaza eden ya da restorasyon çalışmalarıyla yeniden oluşturulan bazı köylerde (Adatepe, Yeşilyurt) butik otel tarzı işletmeler artmaktadır. Ancak her ne kadar turizm yatırımları ve faaliyetleri her geçen yıl artarak devam etse de 2017 yılı TÜİK (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi) ADNKS sonuçlarına göre ilçe nüfusunun %53'lük bir kısmı halen tarımla uğraşmaktadır. Çanakkale İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü 2017 verilerine göre Çanakkale İli işlenebilir arazi varlığının %10'u 33.256 ha olarak Ayvacık ilçesindedir. Ayrıca küçük ve büyükbaş toplam hayvan sayısı 110.913 olup, kümes hayvanı yetiştiriciliği de yapılmaktadır. Buna ek olarak ilçedeki toplam kovan sayısı 7.150'dir. Rakamlardan da anlaşılacağı üzere geleneksel tarımsal faaliyetler halen sürmektedir. Bununla beraber, sınırlı da olsa halı dokumacılığı gibi el sanatlarının da devam ettirilmesiyle beraber alanın sahip olduğu doğal ve kültürel peyzaj değerleri Ayvacık'ı kırsal turizm açısından önemli bir destinasyon haline getirmektedir.

Çalışmada, konu ve alanla ilgili yapılan araştırmalarda elde edilen yazılı bilgi ve belge ile arazi çalışmaları sırasında alınan notlar, çekilen fotoğraflar ve yerel halka yapılan görüşmeler de araştırma materyali olarak değerlendirilmiştir.

Çalışma yönteminin temelini oluşturan SWOT (Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Tehditler) analizi, kurumların içsel güçlü ve zayıf yanlarını tarayan ve çevrenin fırsatlarını ve tehditlerini aydınlatan bir stratejik planlama aracıdır (Rauch, 2007). İlk olarak 70'li yıllarda iş yönetimi amacıyla kullanılmaya başlanan SWOT analizi, ileriki yıllarda farklı uygulama alanları için de bir analiz ve planlama aracı olarak ele alınmıştır. (Uçar ve Doğru, 2005). SWOT analizi; bir kurumun bir sektörün ya da bir faaliyetin güçlü-zayıf yönlerinin ortaya konması, değerlendirilebilecek fırsatlara dikkat çekilmesi ve önlem alınması gereken tehditlerin de saptanması açısından önemli bir tekniktir (Dyson, 2004). Bir yörenin turizm açısından bugününün saptanması ve geleceğe yönelik değerlendirmelerde bulunulmasına yönelik çalışmalarda da (Keleş ve ark., 2008, Reihanian et al, 2012, Surat ve ark, 2015, Ongun ve ark, 2016, Akyürek ve Karabulut, 2017, Ercan ve ark, 2017, Muryani et al, 2018) SWOT analizi sıkça kullanılmaktadır. Bu çalışmada da Ayvacık ilçesinin doğal ve kültürel peyzaj değerlerinin sürdürülebilir kullanımının sağlanması temelinde ilçenin kırsal turizm potansiyeli ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu temelde Ayvacık'ın kırsal turizm açısından değerlendirilmesi sürecinde SWOT analizinden faydalanılmıştır.

3. BULGULAR

Ayvacık İlçesi'nin doğal ve kültürel peyzaj değerlerine yönelik incelemeler ve arazi gözlemleri ve yapılan sözlü görüşmeler sonucunda alanın kırsal turizm potansiyeli SWOT analiziyle ortaya konmuştur.

Güçlü Yönler

1. Yörenin doğal yapısının büyük ölçüde korunuyor olması,
2. İlçenin, İzmir-Çanakkale-İstanbul güzergahında yer alması,
3. Edremit ve Çanakkale havaalanlarına yakınlığı,
4. İlçede, turizme yönelik ön lisans düzeyinde eğitim veren bir meslek yüksekokulunun varlığı,
5. İl merkezinde, turizm ve tarımsal faaliyetler (özellikle organik tarım konusunda) alanında lisans-yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim veren Turizm Fakültesi ve Ziraat Fakültesinin varlığı,
6. Uzun ve temiz bir sahil şeridinin varlığı,
7. Çok önemli arkeolojik alanların (Zeus Altarı, Assos antik kenti vb.) varlığı
8. Yörük ve Türkmen kültürünün halen devam ettiği köylerin bulunması,
9. Geleneksel tarımsal faaliyetlerin halen sürdürülmesi,
10. Özellikle zeytin ve zeytinyağı üretiminin varlığı,
11. Halıcılık gibi el sanatlarının varlığı,
12. İlçe sınırları içinde yer alan Küçükkuyu Beldesi'nin Midilli Adası'na yakınlığı,

13. Yöreye özgü taş evlerin oluşturduğu geleneksel yerleşim dokusunun korunuyor olması
14. Kaz Dağlarının etkisiyle yüksek hava kalitesinin varlığı,
15. Mıhlı ve Tuzla Çaylarının varlığı,
16. İlçenin Kaz Dağları Milli Parkı'na yakınlığı,
17. Önemli bir kültürel zenginlik olarak yörede yapılan köy hayırlarının devam ediyor olması,
18. Festivaller, deve güreşleri ve yöresel düğünler gibi özgün kültürel faaliyetlerin varlığı
19. Manzara ve seyir noktalarının varlığı,
20. Tunçsiper ve ark. (2011) çalışmasında da ortaya konduğu gibi; yöre halkının turizm faaliyetlerine genel olarak olumlu yaklaşması ve gelişime açık olması,
21. Organik tarımın geliştirilebilmesine yönelik, henüz çeşitli faaliyetler sonucunda ciddi oranda kirlenmemiş toprak varlığı
22. Doğal kaynak olarak kaplıca potansiyeli
23. Hem kıyı hem dağ turizminin aynı gün içinde yapılabilmesi

Zayıf Yönler

1. Hizmet sektörü açısından kalifiye eleman eksikliği,
2. Konaklama, yeme-içme mekanlarının yetersizliği,
3. Kırsal turizm alternatiflerine yönelik mekânsal uygunluk analizine yönelik planlama çalışmalarının olmayışı,
4. Kırsal turizm kavramına yönelik yerel halkın yeterince bilgi sahibi olmaması,
5. Festival ve şenliklerin yerel ölçekte kalması ve/veya yeterince tanıtılmaması,
6. Yerel halkın ilçedeki doğal ve kültürel peyzaj değerleri hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip olmaması ve koruma bilincinin henüz tam anlamıyla oluşmaması,
7. Yerel ürünlerde sertifikalandırma ve markalaşmanın olmaması,
8. Yöre insanının yabancı dil bilgisinin yetersizliği
9. İklim özellikleri nedeniyle deniz turizmi süresinin kısıtlı olması,
10. Yerel ürünlerin pazarlanmasında kooperatifleşme eksikliği,
11. Hizmet sektöründeki fiyat politikalarındaki hatalar (kısa vadede yüksek gelir elde etme amacına yönelik fiyatlandırmanın turist üzerinde oluşturduğu olumsuz etki),
12. İlçedeki ören yerlerindeki peyzaj tasarımlarının eksikliği,
13. Özellikle ören yerlerinde, yaşlı ve engelli bireylere yönelik tasarımların olmayışı,
14. Doğru planlamalar yapılabilmesi için gereken turizm istatistikleri açısından sayısal verilerin yetersizliği
15. Kazdağı'nın iki farklı il sınırları içerisinde bulunmasından ve sadece bir bölümünün koruma altında olmasından kaynaklanan yönetim ve koruma problemleri,
16. Alanın, doğal ve kültürel peyzaj özelliklerinin günümüz teknolojileri (uydu görüntüleri, coğrafi bilgi sistemleri uygulamaları gibi) kullanılarak oluşturulmuş güncel bir envanterinin olmayışı,
17. Gelen turistlere çeşitli amaçlar için (bitki gözlemi, trekking vb.) belirgin rotaların sunulmuyor olması
18. Bazı turizm noktalarındaki özellikle konaklama ücretlerinin yüksekliği,

Fırsatlar

1. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) ve Güney Marmara Kalkınma Ajansı'nın (GMKA) kırsal turizmin geliştirilmesine yönelik teşvik programlarının varlığı,
2. Kırsal turizm kavramının ve alternatiflerinin bilinir ve tercih edilir hale gelmesi,
3. Topoğrafik çeşitlilik sayesinde hiking, trekking, oryantiring gibi turizm aktivitelerine uygun alan bulunması,
4. İlçenin sağlık turizmi, yaşlı turizmi gibi alternatif turizm türleri için gelişmeye açık olması,
5. İklim koşulları nedeniyle deniz turizmi süresinin kısıtlı olması bir yandan alanın zayıf yönlerinden biri olurken aynı zamanda, diğer turizm türlerine yönelinmesi açısından fırsat olarak da değerlendirilebilir.
6. Termal su kaynaklarının çeşitli amaçlar (sera sulamasında, kaplıca vb.) için geliştirilmeye açık olması,
7. Kırsal turizm faaliyetlerinin gelişmesi kırsal hayatın korunması yönünde önemli bir fırsattır.
8. Yakın zamanda Küçükkuşu Beldesi ve Midilli Adası arasında başlayan feribot seferleri,
9. Coğrafi işaretli ürün olarak tescillenmiş Ezine peynirinin coğrafi sınırlarının içerisinde Ayvacık ilçesinin de bulunması (peynir yapım sürecinin kırsal turizm faaliyeti olarak değerlendirilmesi açısından),

Tehditler

1. Plansız ve hızlı turizm gelişiminin olması halinde doğal ve kültürel peyzajın tahribata uğrama ihtimali,
2. İlçe alt ve üst yapısının artacak turizm hareketleri açısından olası yetersizliği, gerekecek yenileme çalışmalarının doğal ve kültürel yapıya zarar verme olasılığı,
3. Plansız yapılaşmanın oluşması,
4. Turizm faaliyetlerinin beklenen ve arzu edilen düzeyden fazla olması sonucunda yerel halkın turizme yönelik olumlu bakış açısının değişmesi,
5. Rant değerinin artışıyla beraber arazi satışlarının oluşması ve tarımsal yapının olumsuz etkilenmesi,
6. Olası çevre kirliliğine ek olarak gürültü ve ışık kirliliğinin oluşması,
7. Artan turizm faaliyetleriyle birlikte güvenlik sorunlarını ortaya çıkması,
8. Yerel halkın geleneksel özelliklerini yitirmesi,
9. Turizm gelirlerinin zaman içerisinde yerel halktan çok, büyük firmalar tarafından elde edilmesi ve yerel halkın turizm açısından desteğinin kaybedilmesi
10. Özellikle orman alanlarında yangın tehlikesinin artması
11. Koruma temelli alan kullanım kararlarının alınmaması ve turizm planlarının yapılmaması durumunda sıradan ve kimliksiz bir turizm anlayışının egemen olması
12. Gelişebilecek altyapı eksiklikleri
13. Çeşitli endüstriyel faaliyetlerin (termik santraller ve madencilik) yöre ve yakın çevresinde artıyor olması

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Özellikli alanların sürdürülebilir kullanımı için, faaliyetler kaynaklar üzerinde belirgin tahribatlar yaratmaya başlamadan önce planlama yapmak gerekmektedir. Bu noktada alanların öneri faaliyetler açısından potansiyelini belirlemek, güçlü ve zayıf yönlerini saptamak ve bu yönlere uygun gelişim ve koruma stratejileri oluşturmak son derece önemlidir.

Kırsal karakterini halen koruyor olmanın yanı sıra çeşitli doğal ve kültürel peyzaj özelliklerini barındıran alanlar için, kırsal turizm kırsal kalkınma için de önemli bir araç niteliği taşımaktadır. Bu çalışmada; Ayvacık ilçesinin kırsal turizm potansiyeli SWOT analiziyle irdelenmiştir. Yapılan bu değerlendirmede Ayvacık ilçesinin kırsal turizm açısından çok güçlü yönleri olduğu kadar, zayıf yönleri de olduğu ayrıca alternatif turizm türlerinin geliştirilmesine yönelik çok çeşitli fırsatlar içerdiği bununla beraber önlem alınmadığı takdirde ciddi koruma-kullanım sorunlarının da oluşabileceği saptanmıştır. Buradan yola çıkılarak alanın sürdürülebilir kullanımı temelinde kırsal turizm açısından SWOT analiziyle ortaya konan sorunlarına yönelik çeşitli çözüm önerileri getirilmiştir.

- ✓ Ayvacık'ın sahip olduğu flora ve fauna varlığının bilimsel yöntemlerle saptanması ve envanterinin oluşturulmasına yönelik özellikle maddi teşvikler sağlanmalı.
- ✓ İlçenin topografyası gereği görsel peyzaj değeri oldukça yüksektir. Bu manzara değerine sahip alanlarda seyir teraslarını da içeren peyzaj tasarım projeleri yapılmalı.
- ✓ Kırsal turizm kavramının içinde yer alan doğa sporlarına en uygun alanların ve rotaların belirlenebilmesi için günümüz teknolojilerinin (uydu görüntüleri ve coğrafi bilgi sistemleri gibi) de yardımıyla mekânsal uygunluk analizleri yapılmalı ve zorluk derecelerine göre trekking, bisiklet, oryantiring vb. faaliyetlere uygun rotalar belirlenmeli. Ek olarak bu rotaları ve rota üzerinde bulunan önemli peyzaj değerlerini anlatan broşür/kitapçıklar hazırlanmalı.
- ✓ Özgün mimari dokunun korunması ve restorasyonuna yönelik özellikle üniversitenin ilgili bölümleriyle işbirliği yapılmalı.
- ✓ Turizm faaliyetlerinin artışıyla ortaya çıkması muhtemel çeşitli sorunlar (gürültü ve ışık kirliliği de dahil olmak üzere çevre kirliliği, trafikteki artış, güvenlik sorunları, sosyo-kültürel anlamda olumsuz değişim gibi) multidisipliner çalışmalarla öngörülmesi, geleceğe yönelik önleyici uygulamalar hayata geçirilmeli.
- ✓ Yerel halka, TKDK ve GMKA gibi kuruluşların verdiği teşvikler konusunda bilgi verilmeli.
- ✓ İlçenin sahip olduğu termal kaynakların sürdürülebilir kullanım temelinde işletilmesi yönünde çalışmalar yapılmalı.
- ✓ Milli park statüsünün tüm Kaz Dağını kapsaması yönünde çalışma yapılmalı.
- ✓ Ören yerlerinde yaşlı ve engelli bireylerin de kullanıma olanak sağlayacak peyzaj tasarımları yapılmalı.

- ✓ Ortaya çıkabilecek altyapı sorunlarının önceden saptanması ve çözümlenmesi yönünde çalışmalar yapılmalı.
- ✓ Yerel halkın ilçelerindeki doğal ve kültürel peyzaj değerlerini tanınması ve korunması yönünde eğitim çalışmaları yapılmalı.
- ✓ Özkan (2017) Behramkale’de gerçekleştirdiği çalışmasında; kırsal turizmle beraber yöreye ait el ürünlerinin rağbet görmeye başladığını ancak zaman içinde yöre halkından bazı bireylerin hazır ürünleri ucuza toptan aldıkları ve yöre ürünü olarak sattıklarını belirtmiştir. Benzer bir anlayışın yayılması; turistin ilgi ve güveninin kaybedilmesine yol açacaktır. Bu açıdan yerel halka hizmet sektörüne yönelik eğitimler verilmeli ve bilinçlendirme çalışmaları yapılmalı.
- ✓ Yere halkın özellikle genç nüfusun yabancı dil bilgisinin artırılması yönünde eğitimler verilmeli.
- ✓ Kazdağı ve yakın çevresinde hızla artan termik santral ve madencilik çalışmaları tarafsız ve bilimsel temelli olarak değerlendirilmeli. Yörenin sahip olduğu peyzaj değerlerinin korunması ana düşünce olmalı.

Sürdürülebilir kalkınma; Birleşmiş Milletlerin 1987’de sunduğu “Ortak geleceğimiz” adlı Brutland Raporu’nda; gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağını engellemeden yani o kaynakları geri dönülemez şekilde tüketmeden bugünün gereksinimlerini karşılamak olarak tanımlanmaktadır. Kırsal alanlarda yapılacak kalkınmaya yönelik her tür faaliyet bu düşünce temelinde organize edilmelidir. Bugüne ve geleceğe yönelik yapılacak planlamalarda tüm paydaşların katılımı son derece önemlidir. Ayvacık İlçesi’nde de yörenin karşı karşıya olduğu sorunların neler olduğu ve bu sorunlara yine yerelde bulunabilecek çözümler en iyi şekilde yerel halk tarafından değerlendirilebilir. Bu nedenle amacı koruma olsa da yerel halkın bilgi ve görüşü alınmadan gerçekleştirilecek uygulamaların başarıya ulaşması beklenmemelidir. Ayrıca yerel halkla beraber üniversitenin konuyla ilgili tüm bölümleri de karar mekanizmalarına dahil edilmelidir. Sadece ekonomik sıkıntıların giderilmesi hedefleyerek oluşturulacak bir turizm sektörü ilçenin sahip olduğu doğal ve kültürel peyzaj değerlerinin kısa sürede geri dönülemez ölçüde tahribatına neden olacaktır. Bu tahribatın etkilerinin, er ya da geç ekonomik ve toplumsal hayatta kendini göstereceği unutulmamalıdır.

KAYNAKLAR

- Akyürek, S. ve Karabulut, B., 2017, “Gümüşhane İlinin Agro-Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi”, *Türk Tarım – Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 5:13, 1737-1743
- Cánoves G., Villarino M., Priestley G., K., & Blanco A., 2004, “Rural Tourism in Spain: An Analysis of Recent Evolution”, *Geoforum*, 35:6, 755-769, <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2004.03.005>
- Çanakkale İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2017 Brifing raporu, Çanakkale
- Dávid, L., 2011, “Tourism Ecology: Towards the Responsible, Sustainable Tourism Future”, *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, 3:3, 210-216, (215). <https://doi.org/10.1108/175542111111142176>
- Dyson, R.G., 2004, “Strategic Development and SWOT Analysis at the University of Warwick”, *European Journal of Operational Research*, 152:3, 631-640 [https://doi.org/10.1016/S0377-2217\(03\)00062-6](https://doi.org/10.1016/S0377-2217(03)00062-6)
- Ercan F., Dalgin T, Atak O., 2017, “Muğla/Ortaca İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyelini Değerlendirmeye Yönelik Bir SWOT Analizi”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10:52, 1416-1424. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2017.1991>
- Gürlek, B., 2002, SWOT Analizi, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu, www.dt-audit.com/dosyalar/Kutuphane/Sunumlar/swot%20analizi.ppt Erişim Tarihi 30.05.2018
- Keleş Ç, Temeloğlu E. Uygun H., 2008, “Ayvacık İlçesinin Alternatif Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi”, *Ayvacık Değerleri Sempozyumu*, 29-30 Ağustos, 2008, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Ayvacık.
- Lane, B., & Kastenholtz, E., 2015, “Rural Tourism: the Evolution of Practice and Research Approaches – Towards A New Generation Concept?”, *Journal of Sustainable Tourism*, 23:8-9, 1133-1156, (1134, 1146) <https://doi.org/10.1080/09669582.2015.1083997>
- Lun, L. M., Pechlaner, H., & Volgger, M., 2016, “Rural Tourism Development in Mountain Regions: Identifying Success Factors, Challenges and Potentials”, *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 17:4, 389-411, <https://doi.org/10.1080/1528008X.2015.1096754>

- Muryani, C., Santoso S., Utomowati R., 2018, "Potential Analysis and Development of Reservoir Water for Ecotourism at Gajah Mungkur Wonogiri", IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science 145 doi :10.1088/1755-1315/145/1/012016
- Ongun, U., Gövdere B., Çiçek U., 2016, "Yeşilova'nın Kırsal Turizm Potansiyelinin Swot Analizi İle Değerlendirilmesi", Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 7:16, 75-88
- Organisation for Economic Co-Operation and Development (OECD), 1994, Tourism Strategies and Rural Development, Paris, OCDE/GD(94)49.
- Özkan, Ç., 2017, "Kırsal Turizm ve Kırsal Bölgedeki Folklorik Değerler Arasındaki İlişki: Behramkale Antik Kenti Örneği", Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi, 10: 1, 27-31
- Özel, N., 1998, Kaz Dağları Orman Vegetasyonu Üzerine Fitososyolojik ve Fitoekolojik Araştırmalar, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 71s.
- Rauch P. 2007. "SWOT Analyses and SWOT Strateji Formulation for Forest Owner Cooperations in Austria", Eur J Forest Res, 126.
- Reihanian, A., Mahmood, N. Z. B., Kahrom E., Hin T.W., 2012, "Sustainable Tourism Development Strategy by SWOT Analysis: Boujagh National Park, Iran", Tourism Management Perspectives 4, 223-228.
- Su, B., 2011, "Rural Tourism in China", Tourism Management, 32:6, 1438-1441, 1438<https://doi.org/10.1016/j.tourman.2010.12.005>
- Surat H., Yılmaz, H., Surat B. Z., 2015, "Yusufeli ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Kullanım Potansiyeli Üzerine Bir Araştırma", Doğu Coğrafya Dergisi, 20:34, 61-88.
- Tombul, M, 2015, Çanakkale Kültür Envanteri Arkeolojik Yerleşim Alanları ve Sanat Tarihi Yapıları, Zero Prodüksiyon Kitap Yayın Dağıtım San. Ltd. Şti, İstanbul.
- TUIK, 2017 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları
- Tunçsiper, B., Temeloğlu, E., Altunöz, Ö., 2011, "Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolünün Yerel Halkın Görüşleri Çerçevesinde Belirlenmesi: Ayvacık (Assos) Örneği", Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 2, 93-114.
- Uçar D., ve Doğru A. Ö., 2005. "CBS Projelerinin Stratejik Planlaması ve SWOT Analizinin Yeri", TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 10. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, İstanbul Teknik Üniversitesi, Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü, Kartografya Anabilim Dalı, İstanbul.
- Yallagöz T. D., 2010. "Alternatif Bir Turizm Çeşidi Olarak Kırsal Turizm: Çanakkale Bölgesi Ayvacık Yöresi Uygulaması", Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.